

## Nionde roten, tomt 27

### **Kvarteret Polismästaren**

Tjugoandra roten 1637–57

Hörnet mellan Spannmålgatan och

Tolfte roten 1657–70

Torggatan

---

Obs att detta ej stämmer med kartbilden som den framträder omkring 1800. Den äldsta kartan visar sex likstora tomter längst Torggatan från Kronhus- till Spannmålgatan vilket bättre stämmer med tomthistoriken nedan.

### **Södra delen av 9.27**

*Carl Torsson (Tolsson) bryggare*

1631–59

Identifikationsproblemen kan vara svåra för de tider, då kyrkböcker och personnummer saknas. I tolfte roten fanns två Carl Torsson nämnda in kontributionslängderna, dels denne den äldre, dels sonen till Tore Carlsson Swinhufwud.

Den här ifrågavarande Carl Torsson omtalas som bryggare dels i den av Långström publicerade borgarlängden, dels i Stig Dymlings förteckning över ”Bryggare och bryggerier i Göteborg före 1810”, där han anges vara nämnd i källorna 1637–39. Han var rotemästare i Tjugoandra roten under åren 1645–57, då han efterträdde *båtföraren Tore Börgesson [Bonde]*.

I Göteborgs kämnärsrätts protokoll uppträder Carl Torsson så tidigt som 19.11.1631, då han krävdes av *Fredrik Botsacks* fullmäktige Wolter Albrechtsson. Saken gällde, att Carl Torsson hade pantförskrivit det hus, som han bodde i och som var beläget mellan Sven Andersson och Börge Bengtsson. Carl Torsson ålades betala före kommande påsk. Han krävdes i kämnärsrätten 4.2.1648 av *Björn Hermansson* genom *Anna Castensdotter*.

I samma rätt beskyldes en Elin Persdotter i februari 1655 för otukt med Carl Torsson av *Hans Klockgjutare*, som stämdes för ärerörigt tal. Nästa år berättas i kämnärsrätten om Carl Torsson – om det nu var denne eller Swinhufwuds son – att han nattetid tillsammans med *Matthias Rejman* och *skomakaren David Beck* först på Hans Möllers källare och sedan på torget under vakten hade parlamentarerat och burit sig otillbörligt åt. David Beck förklarade bråket med att de hade varit bjudna av skomakaregesäller, varvid *Matthias Rejman* hade blivit drucken och dragit sitt svärd på torget.

Omkring 1659 uppträder Carl Torssons änka i längden och kvarstår 1663.

*Nils Andersson i brunnen.*

Kontributionslängderna 1662–63

Bakugnslängd 1667.

Gustavi tomtöreslängd 1670, 1 tomt.

Han flyttade efter branden 1669 till Vallgateroten, där han nämns i krigskontributionslängden 1675. Den 21.2.1670 begärde Michel Andersson värdering av Nils Andersson skomakares avbrända tomt.

*Michel Andersson, Kronans båtsman*

1671–79

Gustavi tomtöreslängd 1671–81 1 tomt.

*Michel Andersson [Krokslätt] skeppare.*

M1676: 1 tomt.

Det är möjligt att gården i själva verket hade haft *Christian Plüss* som ägare, ty 15.3.1669 uppbjöds dennes gård, som hade köpts av en båtsman Michel Andersson. Bland dem som under ofriden bakade åt kronan nämns i magistratens protokoll 15.7.1692 skepparen Michel Andersson Krokslätts hustru *Alexandrina Pedersdotter*.

Magistratens årshandlingar för juli 1702 [EIIa:16 23 juli] ger besked om Michel Anderssons släktskapsförhållanden och samtidigt att förbindelserna mellan Göteborg och Amsterdam fortfarande vid slutet av 1600-talet var starka (observera att de inblandade personerna: bär svensklingande namn). Där hänvisade Anna Andersdotter och Sandrina Pedersdotter till sina i Amsterdam gifta och bosatta barns brev. Deras avlidna syster och svägerska *Gunilla Andersdotter* var barnfödd i Göteborg och bodde på samma "Lilla Parch, som wij fattiga, ålderstigna, wärnlösa Enkior boo". Innan hon avled hade Gunilla förväxlat all sin egendom i kontanta medel eller 1.000 holländska gyllen, som hon insatt i en kyrka där i staden emot livränta, vilken nu borde tillfalla sal system och svägerskans närmaste släktingar "som wij äro". Gunillas man var också svensk och barnfödd i Göteborg och hade inga barn med Gunilla. Anna Andersdotter var hennes köttsliga syster och Sandrina Pedersdotter hade ägt brodern till dessa båda systrar, nämligen *överskepparen vid Kungl. Amiralitetet* sal Michel Andersson med vilken hon hade fyra barn, två söner och två döttrar. Den ena dottern bodde i Amsterdam och hette *Johanna Michelsdotter*, de andra var omyndiga. Två barn var i Göteborg och ena gossen till sjöss. Till denna skrivelse hade fogats ett par brev från *Christopher Andersson* och Johanna (Joanna) Michelsdotter. Christopher Andersson kallar den döda Gunilla "mostera" och Johanna Michelsdotter, som hade fått brev från Sandrina med "Olof Styfuers Ingebor" skriver "Hade wij inte fått penningar af kiörka, så hade wij inte fått henne ["fastra"] till Jora". Johanna (Jeanna) hade en liten dotter, som hette *Kierstin* efter "faders moder". I en attest underskriven av *Britt Henriksdotter, Anna Andersdotter Ahrbeck, Helga Lind, Barbro Sahlfelt, Annika Svendsdotter och Gretie Erichsdotter Roth* den 21.7.1702 bekräftas dessa släktskapsförhållanden. Michel Andersson får tillnamnet Krokslätt och om Gunilla Andersdotter berättas, att hon var änka efter en svensk man i Amsterdam, vars fader varit överskult i Göteborg. Joanna talar i sitt brev om "kopparsiälningeher" (kopparskillingar).

18.6.1691 lät "Lars Persson" lagbjuda hus och gård, som han hade köpt av Alexandrina Pedersdotter för 125 rdr. Han bör vara identisk med den

*timmerman Lars Andersson under fortifikationen,*

som fick fastebrev 17.1.1693. Lars Andersson står för gården 1696. Han kallas 1710–17 Lars Andersson färgare – yrkesbeteckningen innebär sannolikt, att han förde en färja. 1710 delade han gården med *Jacob Cedervall* 1715 värderades tomten till 200, huset till 320 och lösegendomen till 40 d smt. 1717 bor i gården utom Lars Andersson och hans hustru *Kerstin Jönsdotter*, fattiga

*ryttarehustrun Ingeborg Olofsdotter, lärekonstapeln Per Bäckström med sin hustru Elin Svensdotter och stadsbåtssmannen Erik Berg.* Lars Andersson var död 1720. Bouppteckningen efter honom 1722 benämner honom prämskeppare och anger belägenheten av hans efterlämnade gård till Torggatan mellan Olof Gullbo i söder och båtekarlen Sven Torstensson i norr.

Lars Anderssons änka Kerstin Jönsdotter gifte omkring 1722 om sig med

*pistolsmeden Johan Herman Asbeck*

När denne tragiske person 1744 ville efterträda avlidne *stadsvaktmästare Petter Bergström* berättade han i sin ansökningshandling, att han "efter hållen sjöoccasion" hade anlänt till Göteborg 1713 och fått burskap 1718 (EIIb:32 24.7.1744), 1719 begärde han av magistraten hjälp att utkräva arv efter sin moder, som avlidit i Essen i Brandenburg "förlängst" (EIIa:31 5.10.1719 och EIIb:20 17.6.1720). När han fick det begärda respasset för färden till hemlandet måste han till magistraten lämna en specifikation på sin kvarlämnade egendom och sina smedjeredskap. Dessa inventerades av stadens betjänt och skulten och lämnades i förvar hos Asbecks gårdsbo *klädesmakaren Petter Joensson Dimberg* hos vilken också Asbeck skulle bo, sedan han kommit tillbaka. Men vid återkomsten från Tyskland förvägrades han både logemente och att av Dimberg återfå sin blåsbälge utan vilken han icke kunde arbeta. Per Dimberg hade redan fått två uppbud på Asbecks gård: eftersom Asbeck icke hade fått diskretionen ville han få köpet upphävt. Den 19.7.1721 lät Asbeck uppbjuda en gård på Sillgatan, som han hade köpt av löjtnant Jacob Alleby (7.43): gården upptages ännu i kvarlåtenskapen efter hans död.

Vid Torpa sommaring 1626 och vårting 1728 figurerar han tillsammans med *handelsmannen Edgren* mot bönderna Torkel och Svenning Mårtenssöner rörande tre systerlotter i hemmanet Röd, Asbecks hustru Kerstin Jönsdotter var halvsystem till Edgrens svärmöder: deras fader var Jon Olufsson efter vilkens skiftesinstrument upprättats 18.4.1689.

*Regementsväbeln Gilius Thilman, snickaren Sven Ahlin och stadsmajoren P B Tallberg* begärde i januari 1744 (EIIb:31, 30.1.1744) att som cautionister för borgaren Johan Herman Asbecks arrende av stadens slusskvarn få inteckning i Asbecks egendom. I december 1748 klagade Asbeck själv över att han icke hade kunnat betala slussarrendet, eftersom hans väderkvarn hade förstörts av en stark storm några år förut. Han hade också drabbats av den våldeld, som övergått stadens norra del, varför han befann sig i ett "slätt tillstånd utan någon näring" (EIIb:51, 19.12.1748). Hans hustru Kerstin Jönsdotter hade avlidit detta år 1748 och begravts den 14 sept. Sannolikt i samband med arvskiftet efter henne råkade Johan Herman Asbeck i gräl med sin styvdotter *stadstimmermannen Lars Stölmans* hustru *Maria Larsdotter* och sköt under grälet ned henne, Asbeck dömdes den 52..1749 till döden och avrättades den 26 april av *skarprättaren Erik Smedner*. Där efter fästes hans huvud på en påle och hans kropp på en annan "androm till varnagel".

Alla Johan Herman Asbecks fyra döttrar i hans första äktenskap med *Margareta Fea* (begr. 22.11.1721) dog i späda ålder. En son i det andra äktenskapet *Johan Didrik Asbeck*. f. i dec, 1723, erhöll 1742 magistratens börsbrev att bli skraddare och blev omsider mästare. Ödetomten stod skriven på *Lars Stölman* fram till hans död i augusti 1759. Enligt bouppteckningen den 8.3.1760 efterlämnade han en avbränd ödetomt, värd 250 daler. på Torggatan mellan Kronhus- och Spannmålgatorna samt mellan tunnbindare Olof Janssons och Anders Radhes (9.26) tomter, 27 fot bred och 69 fot lång enligt fastebrev 1693

Sedan övertogs den av grannen i norr *hovmästaren Olof Esberg* och delade i fortsättningen historia med hans tomtandel.

**Västra delen av 9.27 eller hörntomten**

*Börge Börrilson (el Börgesson)* bodde 1637–47 i 22 roten. Han ersattes något år i mantalslängden av sin dotter. Hans döttrar Anna och Ingerd uppträder 1648–55.

Övertogs av mågen

*Ambjör Andersson skomakare*

1656–73–1681

M1676: 1 tomt

Gustavi tomtöreslängd 1670–81.

Han bodde 1646 i rote 20, sedan i rote 25). Han nämns i roten från 1651. Han erhöll burskap i Göteborg 19.1.1670. Eftersom hans dotter Karin tillhörde *masthuggaren Anders Anderssons* arvingar kan man misstänka att denne var Ambjörns bror.

Vid Göteborgs kämnärsrätt den 23.3.1660 omtalas, att sal Nils Börgessons arvingar krävde Ambjörn skomakare på hans svärfaders sal Börge Börgessons skuld. Ambjörn skomakare hade enligt kärandena ärvt sin sal svärfaders plats och tomt, vilket Ambjörn förnekade. Börge Börgessons obligation var daterad Göteborg 1625. Den 18.4.1670 sades Berge Bergessons gård vara såld till tyska kyrkan (avser troligen annan gård).

Göteborgs magistrats resolutionsbok anno 1671 den 6 april: ”Denna dag skickade Överste Vålborne Herr Fredrich von Börtel en circum foraneum för rätten Wilhelm Lund vid namn som här i tre nätter commorerat och var natt för sig i ett särdeles härbärke sig uppehållit haver, görandes sig därmed såsom en spion misstänkt. Ställdes för den skuld bemälte Wilhelm Lund såväl som hans hysare till förhör. Han sade sig i Lund i Skåne hemma vara, hava varit i Norge och vilja hem i morgon. De vid namn — sågare, Ambjörn Andersson och Oluf Kåres hustru tillstodo sig honom var natt hyst hava. Han förvistest från staden att packa sig straxt hem. Hysarna increperades hårdeligen med åtvarning för straff om de där med oftermehr befundne varda.”

Att nästa ägare

*båtekarlen Sven Torstensson,*

omtalad i tomtöreslängden 1696 hade erhållit gården genom gifte med Ambjörn skomakares änka framgår av följande:

Den 9.8.1726 lämnades en attest om Sven Torstenssons, boende på Torggatan, testamente, som han uppgjort på grund av ålderdomssvagheter. Han hade kallat till sig magister Carl Gadd, som gav honom Herrans Nattvard i närvaro av Tore Jönsson och Anders Olofsson båtekarl med hustrur och andra goda vänner, som var tillkallade att infinna sig vid skriftermålet. Detta inträffade mellan påsk och pingsthelgen. Sven Torstenssons styvdotter *Catarina Ambjörnsdotter* gick fram till sin styvfaders säng samt tog honom i handen och frågade honom:

”Kiäre fader” Var så from och säg nu i dessa männens och vänners närvaro om han stod fast vid sitt löfte att ge henne halva delen av sin hemförebåt och halva delen av gården nämligen framgården till Torggatan gentöver båtekarlen Anders Olofssons hus och gård hus och gård och snett över skomakaren Bengt Miöös hus och gård och till Spannmålsgatan emot handelsmannen Herr Hisings gård belägen såsom ock de bägge kopparkittlarna, en av två tunnerums storlek och den andra av ett halft tunnerum” vilket bejakades. Den 15.4.1729 tillfrågades Sven Torstensson på nytt av *Catarina Ambjörnsdotter* om sin yttersta vilja, då han i närvaro av *Jockum Brazhe, Nils*

*Williamsson*, Johan Herman Asbeck och *Petter Zebell* förklarade sig stå fast vid sina tidigare utfästelser. Den 19 april s.å. var han död.

Denna Catarina Ambjörnsdotter var gift med *Gouvert Henriksson*, som redan 1710 tillsammans med *Per Esbjörnsson* bodde hos Sven Torstensson båtekarl. Gården omfattade en tomt, som 1715 värderades till 200 d smt, husen uppskattades som värda 520 d smt och lösejendomen 250. Utom Sven Torstensson, Gouvert och Catarina bodde 1727 ett flertal personer i gården: avskedade *artillerismeden Håkan Olofsson med hustrun Märta Andersdotter*, *Lars Persson båtedräng med hustrun Elin Jönsdotter*, *Jöns Lundberg lärekonstapel och hans hustru Karin Andersdotter* samt *korpralshustrun Karin Olsdotter*, alla eventuella barn onämnda.

Den andra maj 1729 förliktes Gouvert Henriksson och hans hustru Catarina Ambjörnsdotter med övriga arvingar: Lars Eriksson i Bergjum, Anders och Erik Olssöner. De blev nu ägare även av den andra halvan av gården, varefter de den 20 juli sålde hus och gård på Torggatan på hörnet mellan sjötullsvisitören Ander Radhe i norr och Johan Herman Asbeck i söder (del av denna 9.27) till

*tunnbindaren Olof Johansson och hans hustru Brita Säfvedal* för 660 d smt, Tunnbindaremästare Olof Johansson sålde den 28.4.1760 för en summa av 350 d smt till sin dotter

*Christina Olufsdotter*

dess uppå Torggatan mellan borgaren Oluf Dahlgrens ödetomt på norra sidan åt Spammålgatan och timmermannen Lars Stölmans tomt (*del av denna 9.27*) belägna hela hörnetomt på vilken hon efter hembud åt viderboende och nabor erhöll första uppbud den 19.5.1760.

När Olof Johansson sålde denna gård på hörnet av Spannmåls- och Torggatorna hade han redan den 17.7.1758 av sina svägerskor Christina och Catarina köpt den gård 6.47 på Köpmangatan, som de ärvt efter sina föräldrar *däledragaren Jöns Larsson Säfvedal*, död 1709, och *Elsa Andersdotter* (bou 1749), Efter detta inköp hade hans hustru Brita Säfvedal avlidit femtedag påsk 1759 (Berg II:5–6, 204).

Christina Olufsdotter var 1760 förlovad med

*hovmästaren vid ostindiska kompaniet Oluf Essberg*

som fram till 1770 står som ägare till denna ödetomt. Han kunde 1764 för de 24 äldste framvisa ett intyg av Nicolaus Sahlgren, att han som hovmästare i Ostindiska Kompaniets tjänst hade gjort fem resor till Ostindien och visat mycken skicklighet i de till sysslan hörande ärendena. De 24 äldste biföll den 20.5.1765 Olof Essbergs ansökan om att vinna burskap till järnsmides inrikes försäljande på samma sätt, som varit hans avlidne *broder Anders Essberg* tillåtit. Han fick dock ej befatta sig med någon annan slags handel varken då eller i framtiden (EIIb:111, 21.6.1765.) Tunnbindaremästare Olof Johansson berättas 2.8.1769 ha gått i borgen för denne sin svärson (EIIb:136).

1775 omtalas Oluf Essberg som bosatt på sin avlidne broders Anders Essbergs gård i tredje roten för vilken Oluf Essberg svarade för hälften. Han omtalas 1781 som avliden (begravningsdatum saknas såväl i D som i Chr.) – Sterbhuset gjorde konkurs. Redan 1771 (EIIb:146, 19.1.1771) hade svärfadern tunnbindaremästare Oluf Jeansson för sig och sina dotterbarn för 3 600 d smt skuld sökt inteckning i Oluf Essbergs fasta egendom å Kyrkogatan, som inköpts för lånemedlen.

Den fortsatta ägarelängden för denna tomt på Spannmålgatan bör ha varit:

1775 och 1780 *Handelsman Anders Otterdahls* tomter med brädeskjul

1787: *Handelsman Anders Otterdahls* ödetomt

1790: *Sernströms* ödetomt

1800 *C D Ostermans* kreditorers ödetomt

1807 *Handelsman Anders Kjellmans* tomt. Uppbud av *Sahlgrenska sjukhuset* 3.4.1826

Se gemensamma uppbud av 9.25–27 tomt 9.25.